●Жетекчинин минбары

●2001-жыл—туризмди өнүктүрүү жана колдоо жылы

МАЕКТЕШ жөнүндө маалымат: Жапаров Замир Паизович 1963-жылы туулган. Орто мектептен кийин Оштогу педагогикалык институттун орус тили жана адабияты факультетинен окуган. Аны 1986-жылы бүтүрүп, эмгек жолун Ош шаарындагы В. Терешкова атындагы мектеп интернатында тарбиячылыктан баштаган. 1987—88-жылдар аралыгында мекен чегинде жоокерлик парзын өтөдү. Аскерден кийин жогорудагы аты аталган мектепте балдарга башталгыч аскердик даярдыктан сабак өтүү менен уланты. 1990-жылдар ал үчүн өмүрүндөгү бурулуш жылдардан болуп калды. 2000-жылдын май айына чейин жаш туристтердин облустук станциясында, 1991-жылы балдар жана өспүрүмдөр туризминин облустук борбору, ал эми 1995-жылы мектептен тышкаркы 3 мекемени бириктирип, кайрадан түзүлгөн балдар чыгармачылыгынын облустук борборунда директор, 2000-жылдын май айынан бери облустук туризм жана спорт комитетинин төрагасы болуп иштеп келе жатат.

Ал туризм жана спорт тармагына кечээ, же бүгүн студенттик аудиториядан бери эле келе калган жок. Ушул жаатта топтолгон он жылдан ашуун такшалган тажрыйба менен келди. Бир сөз менен айтканда, ал кайсы жерде, эмне иштебесин чымыркануп, кайратман эмгек жаратты, өзүндөгү уюштуруу чулук жөндөмү менен эл оозуна алынды.

Гезитибиздин бүгүнкү мейманы, маектешибиз З. Жапаровдун аркалаган эмгеги «Кыргыз Республикасынын билим берүүсүнүн мыктысы» төш белгиси жана «Манас 1000» «Ош 3000» медалдары менен белгиленген.

ҮСТҮБҮЗДӨГҮ, жаңы кылымдын алгачкы 2001-жылы эгемендүү кыргыз мамлекетинин тарыхында туризмди өнүктүрүүгө багытталгандыгы менен да өзгөчөлөнүп калды. Аны Президентибиз туризмди колдоо жана өнүктүрүү жылы деп атады. Буюрса, ага кошул-ташыл болуп, жергебизде быйылкы жылы эгемендүүлүктүн он жылдык салтанаты белгиленет. Кичи Мекке. Экинчи Швецария аталып, сулуулукка чүмбөттөлгөн, улуулук менен ыйыктыкты багындырган тоо койнунда жашап өтүүнүн өзү ырахат. Тоодо төрөлүп, тоодо торолгон калкпыз. Ошол кол жеткис, көк мелжиген тоолор менен таштан ташка урунуп, мөлтүрөп аккан булактар эле эмес, дегдеткен арчалуу жайлоо, төрлөрүбүз канча. Аларыбыз бар, канча мактансак жарашат. Кыргыздын байлыгы да, касиеттүүлүгү да мына ошондо эмеспи. Анан да, илгертен калган ата-бабалардын салт-санаасын улаган нарк-насилдүү меймандостугубуз бар.

Жогоруда биз учкай кеп баштаган туризм проблемасы үстүбүздөгү жылдын күрөө тамырына айланды. Анын тегерегинде иш алып барууну алдыңкы орунга коюп отурабыз. Өзгөчө басым менен белгиленип жаткан туризм жылын өткөрүүгө карата камылгабыз кандай? Ал боюнча айтып берүүсүн өтүнүп, Ош облустук туризм жана спорт комитетинин төрагасы Жапаров Замир Паизовичти кепке тарткамбыз.

З. ЖАПАРОВ: «ТУРИЗМ КИЧИ МЕККЕДЕН БАШТАЛАТ»

— Үстүбүздөгү жылда облустун аймагында туризмди өнүктүрүү багытында кандай

агат Мындагы Сулайман пайгамбардын ысымы менен байланыштырылып, айтылып жүр

хал» мейманканаларына жайгаштырылды.

Туризм өзүбүз турган Ош-

дин товарларын ташуу менен алектенип, киреше кийирип жүрөт. Райондо 4 мейманкана

ган көпүрөнүн ордуна жаңы көпүрөнү салып, тарыхый жерлерди жана булактарды жакшыртып, оңдоп-түзөп алды.

Ал эми Ошко канатташ турган Кара-Суу, Папан зонасы менен өзүнө тартып турат Эл ичинде Алга-Бас менен Кожо-Келен булактары жөнүндө көп эле айтылып калат. «Бакен» туристтик фирмасы туристтер

улуттук буюмдардын кароо-сынагын уюштурдук. Анда боз үй, улуттук кийимдер, Өзгөн мунарасынын, Сулайман тоонун макеттери, чоподон, жыгачтан даярдалган, темирден, күмүштөн жасалган куралдар, туристтик обьектилердин фото сүрөттөрү жана түрдүү сувенирлер көрсөтүлдү. Көргөзмөдө өзгөчөлөнгөндөрдүн ысымдары аталды. Кара-Суудан Ташматов Бекзаттын колдо жасаган улуттук куралдарынан кылыч, бычак, калкан, ал эми Кара-Кулжалык (Ибраимов Меймандын боз үй, улуттук кийим, сувенирлери жактырылды. Жыйынтыгында, мыкты деп табылгандар А. Жолборсова (Ош), Т. Эсенкулова (Өзгөн), К. Жетимишова (Алай). Д. Имлаков (Араван), Ш. Тур

— Үстүбүздөгү жылда облустун аймагында туризмди өнүктүрүү багытында кандай иш чараларды өткөрүү белгиленген? Дегеле, ушул жаатта гезит окурмандарын тааныштырып өтсөңүз.

— Президенттин указы менен быйылкы жыл туризмди колдоо жана өнүктүрүү жылы деп аталып калбадыбы. Бул боюнча облмамадминистрациянын атайын токтому кабыл алынды. Анын негизинде иш чараларды өткөрүү белгиленген. Туризм секторун өнүктүрүү үчүн оболу ыңгайлуу шарттарды жаратып алууну колго алдык. Аткарыла турган иштер арбын. Элдин уучу кур эмес экен, спонсордук каражаттар жана жер-жерлерден жеңилдетилген жеке инвестициялар тартылып жатат.

Кыргызстаныбыз тамшандырган кооз жаратылышы менен буга чейин деле турист калкын кызыктырып келген. Кыргыз жери сопсонун, кыйла жерден Ош сонундугун, алар жакшы эле билип калышпадыбы. Туризм ошол айтылуу Оштон башталат. Үч миң жылдык тарыхка эгедер болгон байыркы шаарыбызды түштүктүн орун очогу, Фергана өрөөнүнүн бермети деп жүрөбүз. Тогуз жолдун тоому аталган Ош — Кыргызстандын экинчи борбору да болуп калды. Оштун улуулугун Ошто болгон билет. Ошко жарашып, атайылап кол менен жасап койгондой болуп. бир тарабында Сулаймандай тоосу, экинчи бир тарабында Ак-Буура дарыясы агат. Мындагы Сулайман пайгамбардын ысымы менен байланыштырылып, айтылып жүргөн Сулайман тагы мусулман калкынын зыярат эткен ыйык жайына айланган.

Туризмди өнүктүрүү максатын көздөгөн иштиктүү жыйындар жана тегерек столдор уюштурулуп, туристтик обьектилердин кызыгууну жараткан жерлерин чагылдырган видеофильмдер тартылып, рекламалык материалдар даярдалды. Ал эми интернетте Ош облусундагы туризм боюнча сайт ачылган. Туризмди өнүктүрүү үчүн облуста жетерлик мүмкүнчүлүктөрүбүз бар. Бүгүнкү күндө 83 туристтик зона, 77 суктанткан сонун жайларыбыз жана келген туристтерди жайгаштыруу үчүн 20 обьектибиз даяр.

«Артур», «Мундуз турист», «Орто-Азия компаниясы», «Эркештам», «Шабнам», «Саякат», «Гарант», «Кадыр» жана ушул сыяктуу 13 туристтик фирмаларыбыз бар. Алар тарабынан 1998—2000 жылдар аралыгында Ош шаарына 22 өлкөдөн 1495 туристтер тартылды.

Былтыркы жылы өткөн Оштун 3000 жылдык маарекеси «Мээрим» эл аралык фестивалы, «Тынчтык үчүн» жана «Оштун азем түндөрү —2000» фестивалдары 10 миңдеген катышуучуларды, меймандарды, туристтерди тартты. Алыстан келген меймандар жеке үйлөргө жана «Интурист», «Алай», «Сара», «Тадж--Махал» мейманканаларына жайгаштырылды.

Туризм өзүбүз турган Оштон башталып, Араван, Өзгөн, Ноокат, Кара-Суу, Алай, Чоң-Алай жана Кара-Кулжа райондорунан уланат. Аравандан кеп болгондо, андагы «Дулдул-Ата» менен «Чил-Устун» жөнүндө айтылат. «Чил-Устунду» мындагылар кырк устун деп да жүрүшөт. Бул боюнча туристтик клуб да уюштурулган. «Чил-Устун» үңкүрүнүн ажайып кооздугун ага саякат жасаган адам гана билет.

Өзгөн. Туризмди өнүктүрүүдөгү эң бир шарты келишкен зоналарга кирет. Андагы кайталангыс негизги баалуулук XI—XII кылымда салынган минарет, тарыхый-архитектуралык комплекс болуп эсептелет. Ден соолукту чыңап жүргөн айтылуу «Кара-Шоро» минералдык суусунун оргуп аккан булагы да дал ушул жерде. Ал эми Салам-Аликтин жаңгак токойлору не деген керемет:

Ноокат. Өзүнчө сыйкырланып калган «Кара-Кой», «Кыргыз-Ата», «Абшыр-Ата» ыйык жайларынын эгедери. Өткөн жылы бул чөлкөмдө 52 өлкөнүн өкүлдөрүнүн башын бириктирген «Арча токойлорун өнүктүрүү» деген темадагы эл аралык симпозиум болуп өтпөдүбү. Бүгүнкү күндө туризм багытында жандуу иштер жүрүп жатат. «Абшыр-Ата», эс алуу зонасынын жетекчиси К. Камчыбеков өзүнүн жеке демилгеси менен сел агымына кабыл
дин товарларын ташуу менен алектенип, киреше кийирип жүрөт. Райондо 4 мейманкана бар. Кара-Суу шаарынын өзүндө 30 орундуу мейманкананын курулушу бүткөрүлүүдө.

Алай дегенде андагы ден соолукту чыңаган борбор «Жылуу-Суу» эске келет. «Гүлчө», «Алай», «Бүлөлү», «Көлдүк» «Үч-Чат» зоналары жагымдуу жаратылышы менен кызыгууну жаратып жүрөт. Ал эми «Чыйырчык» ашуусунда лыжа туризмин өнүктүрүү боюнча жандуу иштер башталган.

Алыскы Чоң-Алай районундагы туризм негизинен мергенчиликке, археологиялык иштерге, дарылануу жана альпинизмге багытталган. Тоонун чөбү, туз карьери жана өзүбүз дарылык касиетин айтып жүргөн кымыз туберкулез оорусунан жабыркап жүргөндөргө зор таасирин тийгизип келет. Райондогу эң бийик тоо кыркасы Лениндин ысмы менен аталып жүрөт. Өткөн жылы мындагы «Ачык-Таш» альплагери 200 чет элдик альпинисттерди кабыл алды.

Кара-Кулжалыктарда быйылкы жылга Кара-Кулжа-Алайку жолунун ремонту боюнча программа кабыл алынган. Мунун менен бул райондо туристтик потенциалды көтөрүүгө болот жана мында ат туризми өнүктүрүлөт. Кара-Кулжанын «Ой-Тал» эс алуу зонасы да туризмди колдоп, өнүктүрүүгө салымдарын кошуп жатышат.

Район, шаарлардагы турист максатында колдо жасалган [illegible] деп табылгандар А. Жолборсова (Ош), Т. Эсенкулова (Өзгөн), К. Жетимишова (Алай), Д. Имлаков (Араван), Ш. Тургунбаев (Ноокат) Бишкекте республикадагы туристтик обьектилерди рекламалоо максатында өткөн облустар аралык «Кыргыз айылы» көргөзмөсүнө катышышты.

Жергебизде мындан ары туризмди өнүктүрүү үчүн сөзсүз кадр маселеси негизги маселелердин бири болуп эсептелет. Туризм багытындагы адистиктер өзүбүздүн Ошто даярдалат. Ош Жогорку Колледжинде жана Москва социалдык университетинин Оштогу филиалында туризм багытындагы атайын факультеттер ачылган. Аларда учурда 171 студент билим алып жатат.

Ош облусунда 2010-жылдарга чейинки убакытта туризмди өнүктүрүү боюнча атайын бир облустук программаны кабыл алып, анын үстүндө жигердүү эмгек этүү пландарыбыз бар. Ошого байланыштуу үстүбүздөгү туризмди колдоо жылында облустук спорт жана туризм комитетинин негизги максаты материалдык техникалык базаны чыңдоо, туристтик-экскурсиялык кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатын эл аралык стандартка жеткирүү, туризмди экономиканын кирешелүү тармагына айландыруу болуп саналат.

Маекти уюштурган:
А. МАТИЕВА,
«Ош жаңырыгы»

Музей жана маданий күндөр

Ар бир доордун тарыхы,сыры, баяны болот. Ошол доор тарыхы менен сыр баяны куду ушул музейде жатат. Музейде бир тараптуу болгон терең илим жашап өкүм сүрөт. Адамдарга рухий ыймандык тарбиянын, эч нерсеге тең келбеген касиетин берген бул —музей.

Музей экспонаттары менен бирге ар түрдүү тармакты камтыйт. Өсүп келе жаткан муундарга, бул мураскана аркылуу кылымдар түп күрүнөн бизге жеткен элибиздин- жерибиздин тарыхын маданиятын, урп адатын, күндөлүк- турмушун, тиричилигин тааныштырат. Ошондуктан музей предметтерин үйрөнүүдө маданий байлыктардын, эстеликтердин мааниси чоң.

Музей өзүнүн 50 жылдык мезгил ичиндеги ишмердигинде эл алдында өз милдетин аткара алды. Айталы музей-корук бөлүмүнүн кызматкерлери күндөлүк иш тажрыйбасында ар түрдүү курактагы жана ар түрдүү тилдеги адамдар менен иш алып барышат. 2000-жылы бөлүмдүн кызматкерлери студенттик жаштар, мектеп окуучулары, шаардагы бөлүктөрү, областтык балдар китепканасы менен байланышта болуп, жерибиздин, элибиздин тарыхына шарттаткан ар түрдүү темаларда маданий- массалык иштерди жүргүзүүнү традицияга айландырышкан. Бул боюнча бир катар иш чараларды уюштурушкан.

«Ата Мекен жана жаш жоокер», «Музей жана балдар», «Биз жашаган шаар», «Биздин Манас, Семетей, Сейтектин касиеттери колдойт», «Кыргызстандын өнүгүү жолунун этаптары» ж. б. темалар боюнча жолугушуу тематикалык дидарлашуу кечелери угуучуларга жакшы таасир калтырды.

Музейге келген көрүүчүлөр Ош шаарынын тарыхый Сулайман тоолору үңкүр комплексинин экспозициясы аркылуу шаардын 3000 жылдык тарыхы менен таанышууда. Бул жылы Япония, Франция, Германия, Америка, Бельгия, Италия, Кытай, Корея, Голландия, Канада, Египет, Дания, Турция, Иран, Австралия, ж. б. өлкөлөрдүн өкүлдөрү болуп, алар биздин байыркы шаардын кызыктуу жана табышмактуу тарыхынын тереңине кызыгышууда.

САТАРОВА Ш.

Ош областтык тарыхый-музей бирикмесинин усул